

BETERE HYGIËNE EN ZORG IN KRAAMHOTEL

Je moet buiten de lijntjes durven denken, meent het Nederlandse bedrijf Schippers. Met het gedurfde Hy-Care-huisvestingsconcept voor zeugen en biggen hoopt het bedrijf alvast de tongen los te maken ... – Anne Vandenbosch

Als toeleverancier in de veehouderij is het bedrijf Schippers van vele markten thuis. Tijdens het Global Event van begin november kregen klanten en genodigden een hernieuwde kennismaking met het ruime aanbod aan producten en diensten van dit bedrijf. Zowat 3000 geïnteresseerden zakten hiervoor af naar het hoofdkantoor in Bladel.

Met alle kennis die de familie Schippers en hun medewerkers in huis hebben, vinden ze het ook hun taak om de klanten te sensibiliseren. Zo is de vermindering van het antibioticumgebruik in de veehouderij momenteel een hot item, zowel bij ons als bij onze noorderburen ... als bij Schippers. 'Zonder antibiotica, dat is ons doel!', was dan ook het centrale thema van de aan het event gekoppelde studiedag. Hoogtepunt van het Global Event was

echter de voorstelling van het Hy-Care-concept.

Hygiëne en verzorging in vraag stellen

Twee jaar geleden ontstond tijdens een brainstormmoment tussen Marc Schippers en Mart Smolders een gloednieuw idee voor de varkenshouderij. Ze ontwikkelden het Hy-Care-huisvestingsconcept, waarbij 'hy' staat voor hygiëne en 'care' voor verzorging, 2 belangrijke werkpunten binnen de varkenshouderij. Hy-Care is geen doorontwikkeling van een bestaand systeem, maar een totaal nieuw idee. Het bedrijf Schippers kon zich vinden in het concept en werkte het uit in de praktijk. Mart: "Aanleiding van het Hy-Care-verhaal is de vaststelling dat je de huidige varkensstallen nooit écht helemaal proper

(lees: kiemvrij) kan maken. Je kan onder andere niet goed onder de roosters reinigen. Het is jammer dat je bijna enkel na lange leegstand van de stal, bijvoorbeeld na ruiming na een ziekte-uitbraak, heel goede resultaten behaalt omdat je dan herstart in een kiemvrije stal. Met Hy-Care denken we dit ook te kunnen bereiken. Tweede item in dit verhaal is de verzorging van de dieren. Kunnen we in de huidige stallen onze dieren goed genoeg verzorgen of kan dit beter? Zo is het uitvalspercentage in de Nederlandse varkenshouderij met 17,6% in 2012 te hoog. Vooral tijdens de eerste dagen in het kraamhok zien we te veel sterfte. Met het nieuwe concept willen we hierin verbetering brengen." 'Hy' en 'Care' zijn volgens de initiatiefnemers van belang tijdens een relatief korte

periode in het leven van respectievelijk de zeugen of de vleesvarkens. Een zeug zit ongeveer 23% van haar productieve leven in een kraamafdeling, een vleesvarken zit tussen geboorte en slacht slechts 37,5% van de tijd in het kraamhok of opfokstal. Bovendien vindt in deze periode de stressvolle speenperiode plaats. Ook als je de arbeidstijd evalueert, is een zeugenhouder meer dan 85% van zijn tijd aan het werk in de kraamafdeling of in de opfokstal. Het Hy-Care-concept richt zich dus vooral naar deze kwetsbare, intensieve periode.

Verplaatsbaar hok

“Wat gebeurt er met een hoogzwangere vrouw als ze moet bevallen?”, maakt Mart de vergelijking met de humane zorgsector. “Men brengt haar in de kraamkliniek van haar kamer naar het speciaal uitgeruste verlossingskwartier. Dit moest toch ook kunnen met een hoogdrachtige zeug ... Het basisidee van Hy-Care is dus een verplaatsbaar hok. Een hok is geen vastzittend element in een gebouw meer, maar een los stuk inrichting dat we kunnen optillen en op elk moment naar de meest optimale omgeving brengen. Zo kan het hok bijvoorbeeld vlak voor het werpen verplaatst worden naar een goed uitgeruste kraamafdeling, of als het leeg is naar een wasstraat gebracht worden.

Het basisidee van Hy-Care is een verplaatsbaar hok dat naar de verzorger toe komt.

Het management gaat op die manier van het afdelingsniveau naar het hokniveau.” Ondertussen werd een prototype van het verplaatsbare hok uitgewerkt (zie foto p. 38). Om een optimale hygiëne te waarborgen is het volledig uitgevoerd in wit kunststof (polypropyleen), de mestopvangbak (mestpan) is geïntegreerd in de zijwanden. Daardoor is het goed te reinigen. Dankzij de ronde hoeken verkrijgt je bovendien een beter bigverkeer. Het hok werd ook lekluichtvrij gemaakt zodat er een optimaal klimaat ontstaat. Bij dit hok kan er vanuit de put of van onder de hokafscheiding geen tocht ontstaan op de pasgeborenen biggen. Een praktijktest toonde al aan dat dit een groot voordeel is. De zeugenhouder kan de eigenlijke hokinrichting volledig zelf kiezen. In het project werd een traditionele kraambox in het hok geplaatst. In de eerste ronde met 6 proefhokken waren er alvast geen dode biggen.

Hy-Care-stal

Een stal moet weliswaar geschikt zijn voor heel wat zeugen en biggen. Ook dat hebben de bedenkers uitgewerkt: “Vermits het verplaatsbare hok de basis is, bestaat een afdeling uit 2 rijen met hokken en een brede transportgang (ongeveer 3 m) ertussen. Het verplaatsbare hok moet immers uit de rij kunnen worden gehaald. Dat is alvast een eerste andere aanpak dan bij traditionele stallen waar

Langs weerszijden van elke afdeling voorzien we techniekgangen. De hokken in de bovenste en onderste laag moeten immers over dezelfde condities beschikken. Vanuit de techniekgang wordt dezelfde hoeveelheid lucht aangeboden ter hoogte van de kop van elke zeug. Je moet er ook rekening mee houden dat het weghalen van een hok de ventilatie in de afdeling niet mag beïnvloeden. We zullen er gelijkdrukventilatie, die we kennen uit

We konden de werking van de Hy-Care volgen in een proefopstelling (achter glas). De verzorger bepaalt wanneer een hok met een zeug (al dan niet met haar biggen) naar de centrale werkkamer moet komen of wanneer het naar de kraamkamer verplaatst wordt.

de gang tussen de hokken relatief smal is. Deze transportgang komt echter overeen met dure vierkante meters. Dit euvel hopen we op te lossen door in de hoogte te werken. Gezien de hokken volledig afgesloten zijn, moet het mogelijk zijn om binnen een afdeling een etage te bouwen. We houden de afdeling zo eenvoudig mogelijk zodat deze eveneens gemakkelijk te reinigen is. Natuurlijk is er boven elk hok wel verlichting nodig, zodat de leefomstandigheden overal gelijk zijn. We denken eraan om de dieren met camera's te observeren. Je kan op die manier continu 'meekijken' in het hok, niet zozeer visueel maar grotendeels geautomatiseerd: de camera registreert een aantal parameters, bijvoorbeeld of de dieren bewegen tijdens de voorbije uren, of de temperatuur oké is ... Er bestaan vandaag al technieken die toelaten om de dieren continu te monitoren.

de pluimveehouderij, toepassen. Naast de ventilatoren voor de luchtinlaat zitten ook de voer- en waterlijnen in deze zijgangen.”

Met 12 hokken op een rij, bestaat een afdeling dus uit 48 hokken in een ruimte van 10 m op 26,5 m en met een hoogte van ongeveer 4,5 m. Een biggenopfokafdeling kan op eenzelfde manier opgebouwd worden als een zeugenafdeling. Op een bedrijf met bijvoorbeeld 960 zeugen heb je elke week een groep met 48 zeugen. De zeugen zitten bij dit Hy-Care-concept in 5 zoogafdelingen. Daarnaast is er een aparte kraamkamer waarnaar de hokken individueel verplaatst worden op het moment dat de zeugen moeten werpen. In deze stal worden bovendien 6 opfokafdelingen met ook telkens 48 hokken per afdeling voorzien. Centraal in de stal kunnen de typische Hy-Care-voorzieningen, zoals de 'tandartsstoel' voor de

biggenbehandelingen, de wasstraat en de opslag van lege hokken, geplaatst worden.

De initiatiefnemers hadden van bij de start van het project aandacht voor het uitdenken van het transportsysteem. "Eén bak kan immers tot 1000 kg wegen. Hij moet opgetild worden en naar de verzorgers worden gebracht. We zochten dus een 'Obelix'. We kwamen tot de vaststelling dat er in heel wat sectoren (bijvoorbeeld de plantenteelt) al zo'n technieken toegepast worden. Het was dus zaak om een geschikte techniek in ons concept te implementeren. Onze Obelix verplaatst zich doorheen de centrale gang en kan in

de mestpan worden leeggelaten en/of de zeug kan gewogen worden. In de kraamkamer is er onmiddellijke hulp bij het werpen aanwezig en alle worpgegevens kunnen ter plekke geregistreerd worden. Voor het hok (zeug met biggen) teruggaat naar de eigen afdeling, wordt de mest afgelaten en wordt de mestpan gespoeld. Wanneer de biggen behandeld moeten worden (ijzer, oormerk ...), kantelt het hok waardoor de verzorger de biggen ergonomischer kan optillen. Bij het spenen, verlaat de zeug het hok. Hoe de zeug in of uit het hok zal bewegen, wordt trouwens nog onderzocht. In de proefopstelling werd bijvoorbeeld een

elke zeug krijgt dus een brandschoon en droog hok ter beschikking.

Beter voor dier en verzorger

Volgens Mart Smolders worden met de Hy-Care de 3 R's (rust, reinheid en regelmaat), 3 belangrijke parameters in de varkenshouderij, gerespecteerd. "We creëren immers een beter leefklimaat. Door de regelmatige afluut van de mest hebben we geen schadelijke gassen meer. Zoals reeds aangehaald is het hok tochtvrij. We hebben veel minder last van speenstress. De biggen blijven immers steeds in hun vertrouwde omgeving. Dankzij een optimale verzorging tijdens de cruciale periode is er minder uitval. Verder vermijden we kruisbesmetting. De zeug komt enerzijds in een schoon hok en anderzijds is er geen besmetting tussen hokken. Met de Hy-Care verzamelen we bovendien heel wat informatie per individu dier. Dit bevordert een goede zorg." Ook de economische haalbaarheid van het concept werd bekeken. Volgens de initiatiefnemers is het systeem vanaf 2000 zeugen zeker competitief met gangbare huisvestingssystemen. Ze menen dat Hy-Care ook heel wat exploitatievoordelen zal hebben: een betere dieropvolging geeft betere productieresultaten, de voeder- en waterefficiëntie verhogen, de arbeidsefficiëntie verbetert ... De komende rondes op het proefbedrijf De Zwartakkers, een samenwerking tussen Schippers, Wageningen UR en VIC Sterksel, zullen ongetwijfeld interessante gegevens opleveren. Op dit bedrijf werden intussen 3 afdelingen met elk 16 hokken gebouwd, in de kraamkamer zijn er 6 hokplaatsen en er werden 2 'tandartsstoelen' uitgewerkt. Obelix zorgt voor het interne transport van de hokken. De firma Schippers benadrukt dat Hy-Care nog steeds een concept is. Erik Helmink, directeur marketing bij Schippers: "We wilden het concept wel al delen met de sector. Aan de hand van praktijkproeven met een prototype van het concept willen we de haalbaarheid ervan inschatten. Maar door het hier te tonen hopen we nuttige reacties en opmerkingen te krijgen. Deze kunnen immers helpen om verbeteringen aan te brengen en Hy-Care alsmaar praktijkgericht te maken." ■

© ANNE VANDENBOSCH

Het bevuilde hok gaat na gebruik naar de wasstraat. In een volgende ronde krijgt elke zeug een brandschoon en droog hok ter beschikking.

elke afdeling het door de varkenshouder gevraagde hok oppikken. De dieren komen met andere woorden met een druk op de knop naar de verzorger toe." We kregen de werkwijze in een filmpje, alsook in een indrukwekkende proefopstelling te zien. In het centrale deel van de stal kunnen heel werkzaamheden, al dan niet geautomatiseerd, gebeuren. Zo kan

deurtje uitgezaagd, maar er wordt ook gedacht aan een beweegbare vloer. Door de biggen in het hok te laten, voorkomt men kruisbesmetting met andere biggen en is er minder stress. De biggen blijven in het hok tot een gewicht van ongeveer 25 kg. Wanneer de biggen de opfokafdeling verlaten, gaat het bevuilde hok naar de wasstraat. In een volgende ronde krijgt